

Na temelju odredbe članka 31. stavka 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 150/2011), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____ 2014. godine donijela

ZAKLJUČAK

Prihvaća se Izvješće o provedbi Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu, u tekstu koji je Vladi Republike Hrvatske dostavilo Ministarstvo branitelja aktom, klase: 022-03/14-0001/13, urbroja: 522-05/2-14-7, od 14. travnja 2014. godine, te se dostavlja Hrvatskome saboru.

Klasa:

Urbroj:

Zagreb,

PREDSJEDNIK

Zoran Milanović

OBRAZLOŽENJE

Izvješće o provedbi Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja u razdoblju za 2013. godinu pripremljeno je za podnošenje izvješća u protekloj godini Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskome saboru.

Nacrt Izvješća je raspravljen je na četvrtoj (4) sjednici Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja održanoj 26. veljače 2014. godine te su primjedbe i prijedlozi članova Povjerenstva uzete u obzir pri izradi Izvješća.

U pripremi završnog teksta Izvješća, uvažene su pristigle primjedbe nadležnih državnih tijela.

Točkom 1. ovoga Zaključka utvrđuje se prihvaćanje sadržaja Izvješća.

**REPUBLIKA HRVATSKA
VLADA REPUBLIKE HRVATSKE**

IZVJEŠĆE O PROVEDBI

**ZAKONA O ISTRAŽIVANJU, UREĐENJU I ODRŽAVANJU VOJNIH GROBLJA,
GROBLJA ŽRTAVA DRUGOG SVJETSKOG RATA I POSLIJERATNOG RAZDOBLJA**

ZA 2013. GODINU

1.	UVOD	2
1.1.	Novi zakonski okvir za postupanje prema posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja	2
2.	PROVEDBA ZAKONSKIH OBVEZA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA I TIJELA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I GRADA ZAGREBA, POSTUPANJE S PRONAĐENIM GROBOVIMA I POSMRTNIM OSTACIMA, UREĐENJE GROBLJA I GROBOVA TE NJIHOVO ODRŽAVANJE.....	4
2.1.	Organizacijsko i normativno ustrojstvo.....	4
2.2.	Istraživanje i uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja	5
2.2.1.	Prikupljanje i obrada podataka	5
2.2.2.	Probna iskapanja, ekshumacije i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka	6
2.2.3.	Uređenje i obilježavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.....	21
2.2.4.	Evidencije osoba nestalih za vrijeme ili nakon Drugog svjetskog rata po prijavama građana.....	23
2.3.	Postupanje s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja	23
2.3.1.	Provedba međunarodnih ugovora i sporazuma.....	24
2.4.	Trajno održavanje vojnih groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja	26
2.4.1.	Obilježavanje 23. kolovoza, Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima.....	27
2.5.	Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.....	28
3.	NADZOR	34
4.	IZVRŠENJE FINANCIJSKOG PLANA	34
5.	SAŽETAK.....	36

1. UVOD

1.1. Novi zakonski okvir za postupanje prema posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja

Postupanje s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja nije bilo cjelovito i zadovoljavajuće riješeno niti sa stanovišta normativne uredenosti, niti sa stanovišta humanog pristupa i dužnog pijeteta prema žrtvi.

Postupanje s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja bilo je uređeno sljedećim zakonima:

- Zakonom o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila, političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu (1992.) – odnosio se na pripadnike stranih oružanih sila,
- Zakonom o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata (2011.) – odnosio se na žrtve nakon 9. svibnja 1945. godine.

Normativna praznina uzrokovala je niz različitih problema: istrage ratnih zločina iz Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja bile su nedopustivo dugačke, jer nisu postojala predviđena proračunska sredstva za ekshumacije, zbog nekonzistentne nadležnosti bila je otežana provedba međudržavnih ugovora koji reguliraju postupanje prema vojnim grobljima i ratnim grobovima, nikada nije napravljena objedinjena evidencija vojnih groblja i groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, nije bilo na primjeren način zakonski uređeno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja. Najdrastičniji je primjer žrtava ekshumiranih na Maceljskoj gori: posmrtni ostaci 1163 žrtve koje su ekshumirane 1992. godine primjereno su zbrinuti, odnosno smješteni u zajedničku spomen-kosturnicu tek 2005. godine od strane tadašnjeg Ureda za zatočene i nestale Vlade Republike Hrvatske.

Niti jednim zakonom/drugim propisom nije bilo uređeno:

- postupanje s novo-otkrivenim vojnim grobljima i grobljima civilnih žrtava Drugog svjetskog rata,
- trajno održavanje vojnih groblja na području Republike Hrvatske,
- zaštita vojnih groblja osoba s područja Republike Hrvatske u inozemstvu.

Normativna praznina i nekonzistentnost su uzrokovali:

- nejednak odnos prema žrtvama,
- nedostatak sustavnog pristupa,
- nezadovoljavajuću razinu očuvanja spomena na žrtve.

Negativne posljedice navedenog stanja:

- nedostojno postupanje s posmrtnim ostacima pronađenim prilikom infrastrukturnih radova (uništavanje, nedostojna pohrana),
- otežana provedba ekshumacija za potrebe istraga ratnih zločina,
- nedostatak podataka i evidencija o vojnim grobljima,
- zapuštenost vojnih groblja i uništavanje spomenika,
- nedostatak financijskih sredstava ili/i neracionalno trošenje,
- otežana provedba međudržavnih ugovora.

Kako bi unaprijedio zakonodavni okvir postupanja prema grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, a u duhu humanog postupanja prema žrtvama, Rezolucije Vijeća Europe o osudi komunizma i komunističkih zločina te Rezolucije Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu, Hrvatski Sabor je na prijedlog Vlade Republike Hrvatske usvojio Zakon o istraživanju,

uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja (NN broj 143/2012; dalje: Zakon), koji po prvi put na cjelovit način rješava pitanje postupanja prema posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.

Temeljna načela zakonodavnog okvira:

- Sve smrtno stradale osobe u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju imaju pravo na dostojno vječno počivalište,
- Očuvanje spomena na žrtve rata i poslijeratnog razdoblja te dostojno postupanje s posmrtnim ostacima obveza je države.

Opći cilj Zakona:

- očuvanje spomena na sve stradale u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju.

Zakonom se, sukladno međunarodnom humanitarnom pravu i sukladno načelima i pravilima o postupanju s mrtvima, predviđenima u odredbama Ženevskih konvencija, od 12. kolovoza 1949. i u Dopunskim protokolima, od 8. lipnja 1977., o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, sukladno Rezoluciji 1481 o međunarodnoj osudi zločina totalitarnih komunističkih poredaka (režima), koju je Parlamentarna skupština Vijeća Europe usvojila 25. siječnja 2006., sukladno Rezoluciji Europskog parlamenta, od 2. travnja 2009., o europskoj savjesti i totalitarizmu, i sukladno stajalištu Republike Hrvatske da vojne i civilne osobe koje su zbog ratnog djelovanja u Drugom svjetskom ratu i zbog djelovanja u poslijeratnom razdoblju izgubile život, imaju pravo na dostojno vječno počivalište, uređuju pitanja od značenja za:

– istraživanje, uređenje i dostojno trajno održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja te vođenje evidencije pojedinačnih i masovnih grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i utvrđenog broja posmrtnih ostataka u njima,

– premještanje i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, kad je to u javnom interesu ili ako su posmrtni ostaci pronađeni prilikom infrastrukturnih, urbanističkih ili drugih radova, te njihovo evidentiranje,

– trajno održavanje vojnih groblja te groblja civilnih žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja.

Izvršenje obveze istraživanja i uređenja grobova žrtava poslijeratnog razdoblja i vođenja evidencija o pronađenim mjestima i broju žrtava u njima te postupanja s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja i njihovog dostojnog zbrinjavanja, te dostojnoga trajnog održavanja vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja, sukladno odredbama ovoga Zakona, preuzima Republika Hrvatska.

Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine.

2. PROVEDBA ZAKONSKIH OBVEZA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA I TIJELA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE I GRADA ZAGREBA, POSTUPANJE S PRONAĐENIM GROBOVIMA I POSMRTNIM OSTACIMA, UREĐENJE GROBLJA I GROBOVA TE NJIHOVO ODRŽAVANJE

2.1. Organizacijsko i normativno ustrojstvo

Za provedbu Zakona nadležni su:

- Ministarstvo branitelja – nositelj provedbe,
- Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb,
- Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Organizacijsko ustrojstvo za provedbu Zakona definirano je Uredbom Vlade Republike Hrvatske o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva branitelja od 7. ožujka 2013. godine. Sukladno Uredbi, u Ministarstvu branitelja (dalje: Ministarstvo), odnosno u Upravi za zatočene i nestale uspostavljena je organizacijska struktura koja može cjelovito, transparentno, efikasno i na primjeren način provoditi Zakon, u duhu humanog odnosa i dužnog pijeteta prema žrtvi.

Uprava za zatočene i nestale Ministarstva branitelja (dalje: Uprava), između ostalog, obavlja stručne poslove koji se odnose na istraživanje i uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, postupanje s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja te određene poslove koji se odnose na trajno održavanje vojnih groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja.

U sklopu tih zadaća Uprava prikuplja i obrađuje podatke i arhivsku građu o žrtvama poslijeratnog razdoblja, organizira, koordinira i sudjeluje u istraživanju groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, organizira i koordinira aktivnosti usmjerene ka utvrđivanju broja posmrtnih ostataka žrtava poslijeratnog razdoblja u svakom pronađenom grobu ili masovnoj grobnici, organizira i snosi troškove uređenja pronađenih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, kao i uređenja pristupnih putova, postavlja jedinstveni natpis na uređena groblja te vodi evidenciju svih utvrđenih mjesta groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i broja posmrtnih ostataka u njima. U obavljanju navedenih aktivnosti, Uprava surađuje s nadležnim tijelima u Republici Hrvatskoj, pravosudnim tijelima, međunarodnim institucijama, stručnim organizacijama i ustanovama, udrugama građana iz zemlje i inozemstva, građanima i jedinicama lokalne samouprave.

Uprava organizira i koordinira ekshumaciju, obradu i identifikaciju posmrtnih ostataka osoba pronađenih tijekom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških radova, ili ostalih pripremnih radova na gradilištima i intervencijama u zemljištu, za koje se prema procjeni starosti može razumno pretpostaviti da su posmrtni ostaci žrtava Drugog svjetskog rata i/ili poslijeratnog razdoblja, a sukladno nalogu nadležnog suca istrage, odnosno u slučajevima ako to zahtjeva javni interes, a kada se pravosudna tijela odrede nenadležnima.

Uprava vodi skupnu evidenciju o vojnim grobljima, grobljima žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja na području Republike Hrvatske, nadzire provedbu Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja u dijelu koji

se odnosi na obveze održavanja uređenih groblja, prilaznih putova i oznaka za koje su zadužene jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb.

Uprava je nadležna za provedbu zaključenih međudržavnih ugovora/sporazuma o uređenju i održavanju vojnih groblja i vodi evidenciju hrvatskih vojnih groblja u inozemstvu, u suradnji s matičnim državama poginulih i umrlih pripadnika stranih oružanih sila, izdaje suglasnost za iskop, prijenos te promjenu izgleda groblja i grobova pripadnika stranih oružanih sila.

Uprava obavlja stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Sukladno Zakonu, Ministarstvo je donijelo tri Pravilnika (NN broj 78/13) kojima se uspostavlja normativna struktura za uređenje i obilježavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja:

1. Pravilnik o kriterijima i standardima za uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova,
2. Pravilnik o tekstu natpisa, obliku, veličini i tehničkom rješenju spomen obilježja za groblja žrtava poslijeratnog razdoblja nakon Drugog svjetskog rata,
3. Pravilnik o načinu i sadržaju vođenja evidencije te načinu obilježavanja i održavanja vojnih groblja i groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja.

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja¹ kao savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske prethodno je raspravilo i usuglasilo tekstove navedenih Pravilnika.

Članovi Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja usuglasili su se da jedinstveni tekst natpisa treba sadržavati informacije o žrtvi, zločinu i počinitelju te da će Povjerenstvo predlagati tekst o okolnostima stradavanja za svaku pojedinu lokaciju.

2.2. Istraživanje i uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja

2.2.1. Prikupljanje i obrada podataka

Sukladno Zakonu, Ministarstvo sustavno istražuje groblja i grobove žrtava poslijeratnog razdoblja te vodi evidencije pojedinačnih i masovnih groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i utvrđenog broja posmrtnih ostataka u njima.

Kako je uglavnom riječ o neobilježenim i prikrivenim grobnim mjestima koje tek treba utvrditi i istražiti Ministarstvo/Uprava, koja operativno provodi navedene zadaće, prilagodila je metode prikupljanja, objedinjavanja i analize podataka te metode istraživanja krajnjem cilju, a to je: na što ekonomičniji način, uz korištenje postojećih resursa i saznanja drugih institucija što preciznije i pouzdanije utvrditi mjesta na kojima se nalaze masovni grobovi iz nadležnosti Zakona. Kada dokazi prikupljeni za pojedinu lokaciju udovoljavaju kriteriju utemeljene sumnje ta se lokacija smatra pripremljenom za probna iskapanja, odnosno ekshumaciju i utvrđivanje broja posmrtnih ostataka. Istraživanje se smatra završenim sa završetkom probnih iskapanja. Ukoliko se iskapanjima utvrdi

¹ Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja (NN 74/2013 od 19.06.2013.) u posebnom poglavlju 2.5 ovog Izvješća [strana 28](#).

postojanje grobnice, sukladno Zakonu utvrđuje se broj žrtava kao i drugi parametri potrebni za obilježavanje te lokacije (okolnosti stradavanja, kolektivni identitet žrtava, ako postoje uvjeti i osobni identitet žrtava). Ako probna iskapanja ne potvrde sumnju u masovnu grobnicu, konstatira se negativan nalaz, a ovisno o sadržaju podupiruće dokumentacije slučaj se ili zatvara ili se nastavlja daljnja obrada, kako bi se utvrdila lokacija.

U svojim istraživanjima Ministarstvo/Uprava koristi već prikupljene podatke od strane bivših i sadašnjih nadležnih tijela i institucija koje su se bavile ovom tematikom: podatke iz evidencije MUP-a, podatke bivše Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava, podatke bivšeg Ureda za istraživanje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata i druge izvore. Te podatke, sukladno potrebama svakog pojedinog predmeta dodatno dopunjava i provjerava s nadležnim institucijama (MUP, SOA, DORH) i prema potrebi pojedinog slučaja dopunjava ih vlastitim istraživanjima.

Vlastita istraživanja sastoje se od razgovora sa svjedocima i obrade arhivske i druge pisane građe.

Uprava također zaprima prijave mogućih mjesta neistraženih i neobilježenih masovnih grobova od građana, udruga građana, različitih organizacija i institucija te temeljem tih prijava provodi vlastita istraživanja u suradnji s nadležnim institucijama, kako bi utvrdila o svakoj lokaciji koju ima u istraživanju postoje li dostatni dokazi za utemeljenu sumnju na postojanje masovnog grobnog mjesta.

2.2.2. Probna iskapanja, ekshumacije i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka

U prvoj godini provedbe Zakona, prednost u programu probnih iskapanja i ekshumacija imali su sudski nalozi po zahtjevu državnog odvjetništva zbog potrebe postupaka koji se vode pred nadležnim institucijama te je isto potvrdilo Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja. Pritom se vodilo računa o doprinosu efikasnosti sudskih postupaka, o tome da je riječ o lokacijama koje su već istražene do razine utemeljene sumnje od strane nadležnih pravosudnih institucija kao i o tome da se neki od tih zahtjeva odnose na posmrtnu ostatke pronađene tijekom infrastrukturnih i građevinskih radova koje je potrebno što hitnije zbrinuti kako bi se radovi mogli nastaviti.

Prikupljajući podatke iz navedenih izvora i provodeći vlastita istraživanja, Ministarstvo/Uprava svojim istraživanjem je obuhvatilo **82 lokacije** mogućih mjesta groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, koje se nalaze u **16** županija i Gradu Zagrebu. Od te 82 lokacije, za 47 lokacija pokrenuto je istraživanje po prijavi građana i/ili udruga građana, za 25 lokacija je pokrenuto istraživanje po nalogima nadležnih pravosudnih tijela, dok je za 10 lokacija pokrenuto istraživanje temeljem prijava jedinica lokalne samouprave. Te 82 lokacije se nalaze u **3 stupnja istraženosti**;

- **istraženo** - 16 lokacija
- **pripremljeno za probna iskapanja** (istražene do razine utemeljene sumnje u postojanje masovnih i pojedinačnih groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja) - 25 lokacija
- **u procesu istraživanja** - 41 lokacija

Evidencija prijavljenih pojedinačnih i masovnih grobova žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja - Tablica

Broj	Županija	Broj lokacija	Lokacija	Žrtve	Vrijeme	Istraženost	Aktivnosti
1.	Bjelovarsko-bilogorska	1.	Sirač, Daruvar	3 grobnice, nepoznat broj ratnih zarobljenika i civila s križnog puta	lipanj 1945.	u istraživanju	u postupku
2.		2.	Vojnović, Bjelovar	nepoznat broj žrtava	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
3.	Brodsko-posavska	1.	Mašičko brdo, Nova Gradiška	nepoznat broj žrtava, ratni zarobljenici i civilni	nakon 9. svibnja 1945.	u istraživanju	u postupku
4.	Dubrovačko - neretvanska	1.	otok Jakljan, Dubrovnik	oko 110 pripadnika vojske NDH	poslijeratno razdoblje	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci 214 pripadnika njemačke vojske; suglasnost MB za premještanje posmrtnih ostataka na njemačko vojno groblje Lovrinac u Splitu
5.		2.	Slano, Dubrovnik	četiri osobe, mještani Slanog	listopad 1944.	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci tri muške i jedne ženske osobe; posmrtni ostaci zbrinuti na mjesnom groblju u Slanom
6.		3.	Daksa, Dubrovnik	nepoznat broj žrtava	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
7.		4.	jama Bultina-Lumbarda, Korčula	nepoznat broj žrtava	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
8.		5.	Topolo, općina Dubrovačko Primorje	posmrtni ostaci dva njemačka vojnika	1943./1944.	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci dvije osobe, privremeno zbrinuti u PP Ston
9.	Karlovačka	1.	Međuvode/Lužnjak, Donje Dubrave, Ogulin	nepoznat broj žrtava, zarobljeni vojnici i civilni u dvije kraške jame	nakon 9. svibnja 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
10.		2.	Šuma Galge, Ogulin	oko 300 osoba, zarobljenici iz logora u Samoboru	nakon 9. svibnja 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku

11.		3.	Klečka jama, Ogulin	nepoznat broj žrtava, kraška jama	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
12.		4.	Šlatov vrt, Generalski Stol	oko 20 osoba, njemački vojnici	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
13.		5.	Rakovica	sedam osoba pripadnika oružničke postaje NDH	siječanj 1942.	u istraživanju	u postupku
14.	Krapinsko - zagorska	1.	Klanečki dol, Klanjec	nepoznat broj žrtava	Drugi svjetski rat ili poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
15.		2.	Maceljska gora, Đurmanec	više tisuća domobrana, ustaša, njemačkih vojnika i civila	nakon 9. svibanja 1945.	u istraživanju	u postupku
16.		3.	Bedekovčina	četiri civilne žrtve	1947.	u istraživanju	u postupku
17.	Istarska županija	1.	Golubinčina kod Raklja	nepoznat broj njemačkih vojnika	svibanj 1945.	u istraživanju	u postupku
18.		2.	općina Grožnjan	don Francesco Bonifacio	11. rujna 1946.	u istraživanju	u postupku
19.	Ličko-senjska	1.	Babin Potok, Otočac	nepoznat broj ratnih zarobljenika, uglavnom ustaše	srpanj 1943.	u istraživanju	u postupku
20.		2.	Jama "Špilja", Donji Kosinj	najmanje 14 osoba	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
21.		3.	Balatin, Lički Osik	nepoznat broj civila i vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
22.		4.	Vrištine, Lički Osik	nepoznat broj civila i vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku

23.	5.	Mušaluk, predio Klanac, Lički Osik	nepoznat broj civila i vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
24.	6.	predio Čanić Gaj, Gospić	nepoznat broj civila i vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
25.	7.	Groblje Sv. Magdalene, Gospić	nepoznat broj civila i vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
26.	8.	Šaranova jama-Jadovno, Gospić	nepoznat broj civila i vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
27.	9.	Tupale-Sinac, Čovići	nepoznat broj	poslijeratno razdoblje	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci 15 osoba, zbrinuti na gradskom groblju Otočac
28.	10.	jama Piščetek, Općina Brinje, kod Jezerana	nepoznat broj	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	istraživanje privremeno obustavljeno radi uklanjanja minsko-eksplozivnih sredstava
29.	11.	Jama Golubinka, Donji Lapac	nepoznat broj	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	istraživanje privremeno obustavljeno radi uklanjanja minsko-eksplozivnih sredstava
30.	12.	Prijeboj, općina Plitvička jezera	nepoznat broj	poslijeratno razdoblje	pripremljeno za probna iskapanja	istraživanje privremeno obustavljeno radi tehničke obrade terena
31.	13.	Sertić jama, kod Prijeboja, NP Plitvička jezera	pripadnici srpske nacionalnosti i talijanski vojnici	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	u istraživanju	ekshumirani posmrtni ostaci privremeno zbrinuti u zajedničkoj grobnici u Osijeku

32.		14.	akumulacijsko jezero - hidroelektrana Kosinj	550 žrtava srpske nacionalnosti, dva pripadnika američkog zrakoplovstva i dva njemačka vojnika	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
33.		15.	gradsko groblje Sv. Vid, Senj	nepoznat broj njemačkih vojnika	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
34.	Osječko - baranjska	1.	Dvorac grofa Pejačevića, Podgorač, Našice	oko 300 njemačkih vojnika, na tri lokacije, vjerojatno folksdojčeri	1943./1944.	u istraživanju	u postupku
35.		2.	Đakovo	Dr. Frane Sulić, navodno	poslijeratno razdoblje	u istraživanju	prijava Gordane Turić nije potvrđena/u daljnjem postupku
36.	Primorsko - goranska	1	jama Javorov vrh, Opatija	više civilnih osoba	Drugi svjetski rat - 1943.	u istraživanju	u postupku
37.		2.	Križišće, Kraljevica	nepoznat broj njemačkih vojnika	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
38.	Sisačko - moslovačka	1.	Drljača, uz željezničku prugu, Sunja	97 njemačkih vojnika	Drugi svjetski rat	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
39.		2.	Robna kuća Obri, Sisak	Ivan Vuković	svibanj/lipanj 1945.	u istraživanju	u postupku
40.		3.	"Šijukova strana"-šuma, Gornji Hrastovac, općina Majur	nepoznat broj hrvatskih vojnika	1945.	u istraživanju	u postupku

41.		Topusko - Gvozd; - Donja Čemernica-Devići, - Donja Čemernica-Marekovac 1, - Donja Čemernica-Marekovac 2, - Gornja Čemernica-Polimci, - Gornja Čemernica-Batinsko polje, - Slavsko polje-Biljeg, - Bukovica-Ajdinac	nepoznat broj	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
42.		Zagrebačka ulica-Most gromova, Sisak	posmrtni ostaci dvije osobe	pretpostavlja se da potječu iz Rimskog doba	istraženo	nalog izvršen, nenadležnost
43.	Splitsko-dalmatinska	Jama Burinica, Brač	nekoliko osoba	1943.	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci dvije osobe, privremeno zbrinuti na Zavodu za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu
44.		Žukina jama, Mosor	dvije osobe, civili	Drugi svjetski rat	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
45.		Dubrava, Omiš (3 lokacije)	više civila	Drugi svjetski rat - svibanj 1943.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
46.		Jama Kopanjica, Hvar	više osoba	Drugi svjetski rat	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
47.		Novo groblje, Vrgorac	oko 40 ratnih zarobljenika i civila	siječanj 1945	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci 9 osoba, zbrinuti na gradskom groblju Vrgorac
48.		jame kod Borovika, Hvar	nepoznat broj civilnih osoba	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku

49.	7.	Gornja Tešija, općina Muć	dva-tri njemačka vojnika	Drugi svjetski rat	pripremljeno za probna iskapanja	izdana suglasnost MB za pretraživanje grobnice i premještanje posmrtnih ostataka
50.	8.	planina Dinara, predio Vještici gore u jami "Pod kamenom"	posmrtni ostaci jedne osobe	Drugi svjetski rat	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe, privremeno su zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
51.	9.	Braška jama, Šolta	posmrtni ostaci pet osoba	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
52.	10.	poluotok Sv. Petar u Makarskoj	nepoznat broj posmrtnih ostataka	Drugi svjetski rat	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci 38 osoba, privremeno su zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
53.	11.	jama Glavuša, zaseok Leskuri, općina Muć	nepoznat broj hrvatskih vojnika	poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
54.	12.	Rogač, Šolta	jedan njemački vojnik	Drugi svjetski rat	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe, privremeno su zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
55.	1.	planina Dinara, predio Nuglovi	19 redarstvenika NDH	Drugi svjetski rat	istraženo	nisu potvrđeni podaci iz naloga ŽDO-a
56.	2.	Marići, Knin	oko 20 njemačkih vojnika	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku
57.	3.	Dubrave, Šibenik	Šimun Crljen	kolovoz 1943.	u istraživanju	u postupku
58.	4.	grobnica Sv. Jeronim, Skradin	oko 60 njemačkih vojnika	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku

59.	Virovitičko-podravska županija	1.	"Dakino brdo", Pčelčići-Trnava kod Virovitice	nepoznat broj žrtava križnog puta	poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
60.	Vukovarska-srijemska	1.	Opatovac, Lovas - poljop. površina voća uz župn. cestu br. 74174	NN posmrtnih ostataka	Drugi svjetski rat	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe; posmrtni ostaci zbrinuti na groblju u Lovasu
61.		2.	Sotin - obiteljska kuća Dragana Ciprića, Sotin, V. Nazora 40A	NN posmrtnih ostataka	Drugi svjetski rat	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe; posmrtni ostaci zbrinuti na groblju u Lovasu
62.		3.	Drenovci	oko 30 njemačkih vojnika	proljeće 1945.	u istraživanju	u postupku
63.		4.	kod kapele Sv. Ivana Nepomuka, Vukovar	tri poznate osobe	Drugi svjetski rat	istraženo	nisu potvrđeni podaci MUP-a
64.		5.	akumulacijsko jezero, Opatovac, općina Lovas	nepoznat broj	Drugi svjetski rat	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe, zbrinuti na groblju Lovas
65.		6.	vinogradi Seidl, Vukovar	67-80 civila i vojnika, mještana Vukovara	12.-14. travnja 1945.	u istraživanju	u postupku
66.		7.	Bogdanovci	jedan njemački vojnik	Drugi svjetski rat	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
67.	Zadarska	1.	Donji Karin, Benkovac	nepoznat broj njemačkih vojnika	Drugi svjetski rat	u istraživanju	u postupku

68.		2.	Jama Bezdanka-Smiljevka, Nin	nepoznat broj njemačkih i talijanskih vojnika te civili: Andro Mazija, Dujo Perković, Maša-Matija Gazić-Perković, Ante Sipina i Blaž-Bajo Vučković	Drugi svjetski rat i poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
69.	Zagrebačka	1.	Janekovićeve šuma, Ostreševa njiva, Prudnica - Brdovec	više stotina njemačkih vojnika	svibanj 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
70.		2.	polje, Sveta Nedjelja - Samobor	oko 50 osoba, vjerojatno zarobljeni vojnici NDH	poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
71.		3.	mjesto Sovari-Dabci, Ivanić grad	posmrtni ostaci 18 osoba, pripadnika Hrvatske vojske	studeni 1943.	u istraživanju	u postupku
72.		4.	šuma Gović, Jastrebarsko	nepoznat broj	poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
73.	Grad Zagreb	1.	Gračani-Banjaluka (Lonjščina)	27 osoba	poslijeratno razdoblje	istraženo	ekshumirani posmrtni ostaci 24 osobe zbrinuti na mjestu ekshumacije
74.		2.	Peščenka	oko 60 žrtava, zarobljeni vojnici HOS-a NDH i civili	svibanj/lipanj 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
75.		3.	Zlodijev breg, Gračani	oko 40 žrtava, zarobljeni vojnici HOS-a NDH i civili	svibanj/lipanj 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
76.		4.	Zdenčec, Gračani	oko 150 žrtava, zarobljeni vojnici HOS-a i civili u 3 grobnice	svibanj/lipanj 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
77.		5.	Strmec, Gračani	oko 240 žrtava, zarobljeni vojnici HOS-a NDH i civili	svibanj/lipanj 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku
78.		6.	Oporovečka ul., Dubrava	nepoznat broj	poslijeratno razdoblje	u istraživanju	u postupku
79.		7.	Bukovina šuma, Remete	oko 40 žrtava, zarobljeni domobrani	svibanj 1945.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku

80.	8.	Markuševačka Trnava, Zagreb (dvije lokacije)	10 osoba	poslijeratno razdoblje - 1945., 1972.	u istraživanju	u postupku
81.	9.	Mikulíci (3 lokacije)	nepoznat broj, zarobljeni vojnici	svibanj 1945.	u istraživanju	u postupku
82.	10.	Markovo Polje, Sesvete	Grga Poljak	1947.	pripremljeno za probna iskapanja	u postupku

Legenda boja u tabelarnom prikazu:

 plava – istražene lokacije na kojima je provedena ekshumacija i utvrđen broj posmrtnih ostataka

 zelena – lokacije pripremljene za iskapanja – izvor ŽS, ŽDO

 žuta – lokacije koje su u istraživanju – razni izvori

 oker – lokacije u istraživanju – izvor VDK

Od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. godine, istraženo je ukupno 16 lokacija u 6 županija i Gradu Zagrebu iz kojih su ekshumirani posmrtni ostaci 315 osoba, kako slijedi:

- Na tri lokacije u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, ukupno su ekshumirani posmrtni ostaci 220 osoba, od toga na otoku Jakljanu 214 pripadnika njemačke vojske, u Topolu dva pripadnika njemačke vojske, dok je u Slanom riječ o četiri civilne žrtve, mještana Slanog.
- Jedna lokacija istražena je u Gradu Zagrebu, u Gračanima – Banjaluka, gdje su ekshumirani posmrtni ostaci 24 osobe iz poslijeratnog razdoblja.
- U Šibensko-kninskoj županiji istražena je lokacija na planini Dinara – predio Nuglovi, gdje nisu potvrđeni inicijalni podaci.
- Na četiri lokacije u Vukovarsko-srijemskoj županiji ekshumirani su posmrtni ostaci pet osoba; od toga tri osobe na lokaciji Opatovac – Lovas, jedne osobe na lokaciji Sotin, jedne osobe na lokaciji akumulacijskog jezera u općini Lovas, dok na lokaciji Vukovar (kod kapele Sv. Ivana Nepomuka) nisu potvrđene inicijalne sumnje.
- Na jednoj lokaciji u Sisačko-moslavačkoj županiji u Sisku ekshumirani su posmrtni ostaci dvije osobe za koje se pretpostavlja da potječu iz Rimskog doba.
- U Ličko-senjskoj županiji istražena je jedna lokacija Tupale – Sinac, kod Otočca, gdje su ekshumirani posmrtni ostaci 15 žrtava iz poslijeratnog razdoblja.
- Pet lokacija istraženo je u Splitsko-dalmatinskoj županiji; Makarska gdje su ekshumirani posmrtni ostaci 38 osoba, Šolta gdje su ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe, Vještić gora na Dinari gdje su ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe, jama Burinica na Braču gdje su ekshumirani posmrtni ostaci dvije osobe i Novo groblje u Vrgorcu gdje su ekshumirani posmrtni ostaci devet osoba.

Od navedenih 16 istraživanih i istraženih lokacija, 11 ih je istraženo prema nalogima Županijskih državnih odvjetništva, a za 5 lokacija je Ministarstvo provelo vlastito istraživanje. Lokacije koje je Ministarstvo samo istražilo su: Topolo (javni interes), Slano, Gračani – Banjaluka, Vukovar (kod kapele Sv. Ivana Nepomuka) i Vrgorac (javni interes), dok su prema nalogima županijskih državnih

odvjetništava istražene lokacije: Makarska (poluotok Sv. Petar), Jakljan, Nuglovi (Dinara), Opatovac-Lovas, Sotin, akumulacijsko jezero Opatovac-Lovas, Sisak, Tupale-Sinac, Šolta, Vješćić gora (Dinara) i jama Burinica (Brač). Pritom se četiri od jedanaest izvršenih naloga ŽDO-a odnose na zahtjeve za premještanjem posmrtnih ostataka pronađenih prilikom infrastrukturnih radova: Opatovac-Lovas, Sotin, akumulacijsko jezero – Opatovac-Lovas i Sisak, dok se u preostalim sedam slučajeva radi o izvršenju naloga ŽDO-a za potrebe njihovih postupaka. Posmrtni ostaci pronađeni na lokacijama Opatovac-Lovas, Sotin i akumulacijsko jezero-općina Lovas pripadaju žrtvama Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, dok je za posmrtnu ostatku pronađenu na lokaciji u Sisku pregledom patologa utvrđeno da potječu iz rimskog razdoblja, odnosno nisu u nadležnosti Zakona.

Probna iskapanja i ekshumacije posmrtnih ostataka organizirala je i koordinirala Uprava za zatočene i nestale Ministarstva branitelja, a u ekshumacijama su sudjelovali:

- Nadležni županijski sud,
- Nadležno županijsko državno odvjetništvo,
- Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta u Zagrebu,
- Ministarstvo unutarnjih poslova, koje je za vrijeme trajanja tih radnji osiguravalo mjesta probnih iskapanja i ekshumacije,
- Ministarstvo obrane, GSOS RH, Zapovjedništvo za potporu, Opslužna bojna, Pododsjek za ekshumacije.

Ministarstvo/Uprava, sukladno Zakonu, vodi evidenciju svih istraženih grobnih mjesta, koja sadrži sve prikupljene dokumente i akte iz postupka istraživanja, uključujući fotodokumentaciju MUP-a, nalaz stručnjaka sudske medicine i dokazne predmete pronađene uz posmrtnu ostatku. Na temelju prateće dokumentacije Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja donosi zaključak o okolnostima stradavanja žrtava iz pojedinog grobnog mjesta, koje stoji u natpisu spomen-obilježja.

Evidencija istraženih pojedinačnih i masovnih grobova žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja - Tablica

Broj	Županija	Broj lokacija	Lokacija	Vrijeme ekshumacije/ terenskog istraživanja	Žrtve				Vrijeme stradanja	Zbrinjavanje posmrtnih ostataka	
					Broj	Spol					Druge osobitosti
					M	Ž	nepoznato				
1.	Dubrovačko - neretvanska	1.	otok Jakljan, Dubrovnik	od 19. do 27. veljače 2013.	214	214	0	/	pripadnici njemačke vojske	poslijeratno razdoblje	ekshumirani posmrtni ostaci 214 pripadnika njemačke vojske; suglasnost MB za premještanje posmrtnih ostataka na njemačko vojno groblje Lovrinac u Splitu

2.		2.	Slano, Dubrovnik	28. veljače 2013.	4	3	1	/	civilne žrtve - mještani Slanog		Drugi svjetski rat - listopad 1944.	ekshumirani posmrtni ostaci tri muške i jedne ženske osobe zbrinuti na mjesnom groblju u Slanom
3.		3.	Topolo, općina Dubrovačko Primorje	05. prosinca 2012.	2	2	0	/		njemački vojnici	Drugi svjetski rat - 1943./1944.	ekshumirani posmrtni ostaci dvije osobe privremeno zbrinuti u prostorijama PP Ston
4.	Sisačko-moslavačka	1.	Zagrebačka ulica-Most gromova, Sisak	1. listopada 2013.	/	/	/	/	posmrtni ostaci dvije osobe, pretpostavlja se iz Rimskog doba		Rimsko doba	nenadležnost
5.	Ličko-sejnska	1.	Tupale- Sinac, Čovići	24./25. listopada 2013.	15	10	5	/			poslijeratno razdoblje	ekshumirani posmrtni ostaci 15 osoba zbrinuti na gradskom groblju Otočac
6.	Splitsko-dalmatinska	1.	Rogač, Šolta	24. siječnja 2013.	1	1	0	/		jedan njemački vojnici	Drugi svjetski rat	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe privremeno zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
7.		2.	Jama Burinica, Brač	10. prosinca 2013.	2	0	0	2			Drugi svjetski rat - 1943.	ekshumirani posmrtni ostaci dvije osobe privremeno zbrinuti na Zavodu za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu
8.		3.	planina Dinara, predio Vještici gore u jami "Pod kamenom"	25. listopada 2013.	1	0	0	1			Drugi svjetski rat	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe privremeno zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
9.		4.	poluotok Sv. Petar u Makarskoj	18. listopada 2011. - 23. ožujka 2012.	38	38	0	/		njemački vojnici	Drugi svjetski rat	ekshumirani posmrtni ostaci 38 osoba privremeno zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
10.		5.	Novo groblje, Vrgorac	11./12. prosinca 2013.	9	7	2	/			Drugi svjetski rat - siječanj 1945.	ekshumirani posmrtni ostaci 9 osoba zbrinuti na gradskom groblju Vrgorac
11.	Šibensko-kninska	1.	planina Dinara, predio Nuglovi	10. lipnja 2013.	0	0	0	/			Drugi svjetski rat	

12.	Vukovarsko-srijemska	1.	Opatovac, Lovas - poljop. površina voća uz župan. cestu br. 74174	16. srpnja 2013.	3	0	0	3		Drugi svjetski rat	ekshumirani posmrtni ostaci tri osobe zbrinuti na groblju u Lovasu
13.		2.	Sotin - obiteljska kuća V. Nazora 40A	17. srpnja 2013.	1	0	0	1		Drugi svjetski rat	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe zbrinuti na groblju u Lovasu
14.		3.	akumulacijsko jezero, Opatovac, općina Lovas	23. rujna 2013.	1	0	0	1		Drugi svjetski rat	ekshumirani posmrtni ostaci jedne osobe zbrinuti na groblju u Lovasu
15.		4.	kod kapele Sv. Ivana Nepomuka, Vukovar	17. srpnja 2013. istraženo, nisu potvrđeni podaci MUP-a	0	0	0	/			
16.	Grad Zagreb	1.	Gračani-Banja luka, Zagreb	22. svibnja 2013.	24	24	0	/		poslijeratno razdoblje	ekshumirani posmrtni ostaci 24 osobe zbrinuti na mjestu ekshumacije
					315	299	8	8			

Ministarstvo/Uprava ima u **pripremi za probna iskapanja 25 lokacija** mogućih masovnih grobnica. Riječ je o lokacijama koje su istražene do razine utemeljene sumnje u postojanje groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja. To su:

1. Međuvođe/Lužnjak - Donje Dubrave, Karlovačka županija;
2. šuma Galge – Ogulin, Karlovačka županija;
3. jama Špilja – Donji Kosinj, Ličko-senjska županija;
4. Balatin – Lički Osik, Ličko-senjska županija;
5. Vrištine – Lički Osik, Ličko-senjska županija;
6. Mušaluk, predio Klanac – Lički Osik, Ličko-senjska županija;
7. predio Čanić Gaj – Gospić, Ličko-senjska županija;
8. groblje Sv. Magdalene – Gospić, Ličko-senjska županija;
9. Šaranova jama, Jadovno – Gospić, Ličko-senjska županija;
10. Jama Piščetek, općina Brinje – kod Jezerana, Ličko-senjska županija;
11. Jama Golubinka, Donji Lapac, Ličko-senjska županija;

12. Prijeboj, općina Plitvička jezera, Ličko-senjska županija;
13. Drljača, uz željezničku prugu – Sunja, Sisačko-moslavačka županija;
14. Žukina jama – Mosor, Splitsko-dalmatinska županija;
15. Dubrava – Omiš, Splitsko-dalmatinska županija;
16. Jama Kopanjica – Hvar, Splitsko-dalmatinska županija;
17. Gornja Tešija – Muć, Splitsko-dalmatinska županija;
18. Bogdanovci, Vukovarsko-srijemska županija;
19. Janekovićeva šuma-Ostreševa njiva-Prudnica – Brdovec, Zagrebačka županija;
20. Peščenka, Grad Zagreb;
21. Zlodijev breg – Gračani, Grad Zagreb;
22. Zdenčec – Gračani, Grad Zagreb;
23. Strmec – Gračani, Grad Zagreb;
24. Bukovina šuma – Remete, Grad Zagreb;
25. Markovo polje – Sesvete, Grad Zagreb.

Od navedenih 25 lokacija, 12 lokacija obrađujemo slijedom vlastitih istraživanja, dok na 13 lokacija treba izvršiti naloge Županijskih državnih odvjetaštva.

U procesu istraživanja, kako bi ih Ministarstvo/Uprava pripremilo za probna iskapanja i ekshumaciju, je **41 lokacija:**

1. Sirač – Daruvar, Bjelovarsko-bilogorska županija;
2. Vojnović – Bjelovar, Bjelovarsko-bilogorska županija;
3. Mašićko brdo - Nova Gradiška, Brodsko-posavska županija;
4. Daksa – Dubrovnik, Dubrovačko-neretvanska županija;
5. Jama Bultina – Korčula, Dubrovačko-neretvanska županija;
6. Klečka jama – Ogulin, Karlovačka županija;
7. Šlatov vrt – Generalski stol, Karlovačka županija;
8. Rakovica, Karlovačka županija;
9. Klanečki dol – Klanjec, Krapinsko-zagorska županija;
10. Maceljska gora – Đurmanec, Krapinsko-zagorska županija;
11. Bedekovčina, Krapinsko-zagorska županija;
12. Golubinčina kod Raklja, Istarska županija;
13. Općina Grožnjan, Istarska županija;

14. Babin Potok – Otočac, Ličko-senjska županija;
15. Sertić jama, kod Prijeboja - NP Plitvička jezera, Ličko-senjska županija;
16. Kosinj – hidroelektrana na akumulacijskom jezeru, Ličko-senjska županija;
17. Senj – gradsko groblje Sv. Vid, Ličko-senjska županija;
18. dvorac grofa Pejačevića, Podgorač – Našice, Osječko-baranjska županija;
19. Đakovo, Osječko-baranjska županija;
20. jama Javorov vrh – Opatija, Primorsko-goranska županija;
21. Križišće – Kraljevica, Primorsko-goranska županija;
22. Sisak – robna kuća Obri, Sisačko-moslavačka županija;
23. Gornji Hrastovac – općina Majur, Sisačko-moslavačka županija;
24. Topusko, Sisačko-moslavačka županija;
25. jame kod Borovika – Hvar, Splitsko-dalmatinska županija;
26. Braška jama – Šolta, Splitsko-dalmatinska županija;
27. Jama Glavuša – općina Muć, Splitsko-dalmatinska županija;
28. Marići – Knin, Šibensko-kninska županija;
29. Dubrave – Šibenik, Šibensko-kninska županija;
30. grobnica Sv. Jeronim – Skradin, Šibensko-kninska županija;
31. Pčelići-Trnava kod Virovitice, Virovitičko-podravska županija;
32. Drenovci, Vukovarsko-srijemska županija;
33. vinogradi Seidl – Vukovar, Vukovarsko-srijemska županija;
34. Donji Karin – Benkovac, Zadarska županija;
35. Jama Bezdanka-Smiljevka – Nin, Zadarska županija;
36. polje Sv. Nedjelja – Samobor, Zagrebačka županija;
37. mjesto Sovari–Dabci – Ivanić grad, Zagrebačka županija;
38. šuma Gović – Jastrebarsko, Zagrebačka županija;
39. Oporovečka ulica – Dubrava, Grad Zagreb;
40. Markuševačka Trnava, Grad Zagreb;
41. Mikulići (koja uključuje 3 zasebne lokacije), Grad Zagreb.

Od navedene 41 lokacije za dvije lokacije je Ministarstvo/Uprava započelo istraživanje na temelju dopisa MUP-a. Za 10 lokacija započeto je istraživanje na temelju prijave jedinica lokalne samouprave, od toga dijelom vlastitim zahtjevima, a dijelom u sklopu dostavljenih obrazaca Ministarstvu o postojanju vojnih groblja, groblja civilnih žrtava rata iz Drugog svjetskog rata i poslijeratnog

razdoblja. Za preostalih 29 lokacija, započeto je istraživanje na temelju prijava Ministarstvu/Upravi od strane građana i/ili udruga građana.

2.2.3. Uređenje i obilježavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja

Prema Zakonu, uređenje i obilježavanje novootkrivenih i istraženih grobnih mjesta žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja je prema Zakonu u nadležnosti Ministarstva/Uprave, koje novouređene lokacije predaje na održavanje jedinicama lokalne samouprave i Gradu Zagrebu u cilju očuvanja spomena na sve stradale u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju.

Sva mjesta stradanja obilježavaju se postavljanjem jednakog spomen-obilježja koje je rad autora **Mirele Bošnjak, Mirka Buvinića i Maje Furlan Zimmermann**. Rad je izabran na Natječaju za izradu idejnog likovnog i urbanističko-arhitektonskog rješenja spomen-obilježja, koji je raspisalo Ministarstvo branitelja 21. kolovoza 2013. godine.

Zaključno s 21. listopada 2013. na natječaj je pristiglo ukupno 30 radova, od kojih je najbolje izabrao Ocjenjivački sud.

Ocjenjivački sud je djelovao u sastavu: Ivan Grujić, pomoćnik ministra kao predsjednik Ocjenjivačkog suda, Nenad Kondža, dipl. ing. arh. kao dopredsjednik Ocjenjivačkog suda, Tanja Antunović načelnica Sektora, Alem Korkut akademski kipar i prof. Goran Rako, dipl. ing. arh. kao članovi, a za tajnicu natječaja je određena glavna tajnica Ministarstva Ines Milun. Zamjenice članova ocjenjivačkog suda bile su Ivana Ergić, dipl. ing. arh. i Višnja Starešina, viša stručna savjetnica.

Stručni savjetnici u postupku natječaja kao predstavnici Povjerenstva za istraživanje, uređenje i obilježavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja sudjelovali su akademik Petar Strčić predstavnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Sanja Šaban, predstavnica Ministarstva kulture i dr. sc. Jasna Turkalj, predstavnica Hrvatskog instituta za povijest.

Pri ocjenjivanju pristiglih radova Ocjenjivački sud je uz osnivačku sjednicu održao još tri sjednice, na kojima se raspravljalo o zadovoljavanju procedura natječaja i ocjenjivanju radova koji su zaprimljeni pod anonimnim oznakama.

U prostorijama Hrvatskog državnog arhiva od 14. do 28. studenog 2013. godine je održana izložba natječajnih radova pristiglih u postupku Natječaja.

slika makete spomen-obilježja

Sukladno zaključku Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja **prvo spomen-obilježje** koje je Republika Hrvatska, temeljem Zakona, postavila u znak sjećanja na žrtve poslijeratnog razdoblja svečano je otkriveno **na lokaciji Tupale - Sinac 30. prosinca 2013.**

Ekshumacijom izvršenom 24./25. listopada 2013. godine iz masovne grobnice Tupale - Sinac ekshumirani su posmrtni ostaci 15 osoba ubijenih od strane komunističkog režima u rujnu 1946. godine.

Ministarstvo/Uprava vodi evidenciju lokacija istraženih u 2013. godini ili istraženih ranije koja je činila osnovu za donošenje godišnjeg programa obilježavanja za 2013. godinu. Taj program je sadržavao 15 istraženih lokacija, od kojih je jedna lokacija Tupale – Sinac obilježena spomen-obilježjem, dok će preostalih 14 lokacija činiti osnovu za donošenje godišnjeg programa obilježavanja za 2014. godinu. Te lokacije su sljedeće:

1. **Lonjščina (Banja luka), Gračani** - uz Leustekovu stazu, poslijeratno razdoblje, 2013. godine ekshumirani posmrtni ostaci 24 osobe, zbrinuti na lokaciji.
2. **Obernjak** (pacijenti bolnice Brestovac) - Park prirode Medvednica, na 8. kilometru Sljemenske ceste, u šumi, poslijeratno razdoblje, 2012. godine ekshumirani posmrtni ostaci 36 osoba, zbrinuti na lokaciji - spremno za uređenje i obilježavanje.
3. **Slano** - grobnica u napuštenom bunkeru, žrtve Drugog svjetskog rata, 2013. godine ekshumirani posmrtni ostaci 4 osobe, zbrinuti na lokalnom groblju u Slanom. Grob uredila lokalna zajednica.
4. **Opatovac-Lovas** – 2013. godine ekshumirani posmrtni ostaci 3 osobe, premještanje posmrtnih ostataka zbog infrastrukturnih radova, posmrtni ostaci zbrinuti na mjesnom groblju u Lovasu, nema preciznijih spoznaja o žrtvama.
5. **Donji Macelj - Maceljska šuma** - 1992. godine ekshumirana 1163 posmrtna ostatka žrtava poslijeratnog razdoblja. Posmrtni ostaci 2006. trajno sahranjeni u zajedničku grobnicu na groblju Sv. Andrije u Bjelovaru.
6. **Lug i Trnovka-šume kraj Bjelovara** - 1992. godine ekshumirana 293 posmrtna ostatka žrtava Drugog svjetskog rata. U lipnju 2006. trajno sahranjeni u zajedničku grobnicu na groblju Sv. Andrije u Bjelovaru.
7. **Prijeboj - jama „Volašev vrh“** - 300 m od lokalne ceste Jezerce - Prijeboj, 2006. godine ekshumirani posmrtni ostaci više desetaka osoba, privremeno zbrinuti u grobnici u Osijeku do dostojnog trajnog zbrinjavanja.
8. **Prijeboj - jama „Sorić Krčevina“** - na starom putu od Prijeboja ka Ličkom Petrovom Selu, 2006. godine ekshumirani posmrtni ostaci više desetaka osoba. Do dostojnog trajnog zbrinjavanja ostaci privremeno zbrinuti u grobnici u Osijeku.
9. **Križevci - šuma Župetnica** - sjeverno od ulice Križevčine 2007. godine ekshumirani posmrtni ostaci 13 osoba, utvrđeno da je riječ o pripadnicima HOS-a i civilima ubijenim nakon Drugog svjetskog rata, posmrtni ostaci sahranjeni u zajedničku grobnicu na gradskom groblju Križevci.
10. **Crikvenica - jama Kantunarov vrh** - između Plase i Triblja 2004. godine ekshumirani posmrtni ostaci 44 žrtve iz Drugog svjetskog rata hrvatske i njemačke nacionalnosti. Privremeno zbrinuti u zajedničkoj grobnici na groblju Mirogoj u Zagrebu.
11. **Jagodnjak - Jagodnjačka šuma**, Baranja - pri razminiranju 2007. godine pronađene i ekshumirane kosti, jedno tijelo, razdoblje Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, posmrtni ostaci privremeno zbrinuti u grobnici u Osijeku.

12. **Slunj - vojni poligon Eugen Kvaternik** - Baračevo groblje, 2008. godine ekshumirani posmrtni ostaci 7 osoba, razdoblje Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, posmrtni ostaci vraćeni na isto mjesto, mjesto dokumentirano.
13. **Duga Resa- groblje Sv. Petar**, na lokaciji spomeničke grobnice žrtava Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata te grobnice obitelji Gračan, 2011. godine ekshumirani posmrtni ostaci 18 ili 19 osoba. Posmrtni ostaci trajno zbrinuti u zajedničkoj grobnici na groblju Sv. Petar u Dugoj Resi.
14. **Šarinić draga - šuma Kozjača** – 2012. godine ekshumirani posmrtni ostaci 37 osoba stradali za vrijeme Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja. Privremeno zbrinuti u zajedničkoj grobnici na groblju Mirogoj u Zagrebu.

2.2.4. Evidencije osoba nestalih za vrijeme ili nakon Drugog svjetskog rata po prijavama građana

Ministarstvo/Uprava zaprima prijave građana koji se odnose na upite može li se nekako ući u trag grobnome mjestu njihovih nestalih/ubijenih članova obitelji ali bez pobližih saznanja o mjestu nestanka/ubojstva ili o mjestu gdje bi se mogli nalaziti posmrtni ostaci.

Ministarstvo/Uprava evidentira takve prijave, kako za eventualne potrebe budućih istraživanja tako i kao mogući prilog za neku sveobuhvatnu evidenciju poginulih/ubijenih/i nestalih u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju.

2.3. Postupanje s pronađenim posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i žrtava poslijeratnog razdoblja

Sukladno Zakonu, za potrebe premještanja posmrtnih ostataka i njihovog trajnog dostojnog zbrinjavanja, jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb, na čijem su području pronađeni posmrtni ostaci vojnika, žrtava rata i žrtava poslijeratnog razdoblja, osigurali su odgovarajuće mjesto za trajno zbrinjavanje ekshumiranih posmrtnih ostataka sa 8 od 16 istraženih lokacija na kojima je provedena ekshumacija.

Evidencija trajno zbrinutih posmrtnih ostataka:

1. 19.-27. veljače 2013. - Otok Jakljan, Dubrovnik – ekshumirani posmrtni ostaci 214 osoba, koji su zbrinuti na njemačkom vojnom groblju Lovrinac u Splitu
2. 28. veljače 2013. - Slano, Dubrovnik – ekshumirani posmrtni ostaci četiri (4) osobe, koji su zbrinuti na mjesnom groblju u Slanom
3. 22. svibnja 2013. - Gračani-Banjaluca, Zagreb – ekshumirani posmrtni ostaci 24 osobe, koji su zbrinuti na mjestu ekshumacije
4. 16. srpnja 2013. - Opatovac-Lovas – ekshumirani posmrtni ostaci tri (3) osobe, koji su zbrinuti na groblju u Lovasu
5. 17. srpnja 2013. - Sotin – ekshumirani posmrtni ostaci jedne (1) osobe, koji su zbrinuti na groblju u Lovasu
6. 23. rujna 2013. – akumulacijsko jezero Opatovac (općina Lovas) – ekshumirani posmrtni ostaci jedne (1) osobe, koji su zbrinuti na groblju u Lovasu
7. 24./25. listopada 2013. - Tupale-Sinac – ekshumirani posmrtni ostaci 15 osoba, koji su zbrinuti na gradskom groblju Otočac
8. 11./12. prosinca 2013. - Novo groblje, Vrgorac – ekshumirani posmrtni ostaci devet (9) osoba, koji su zbrinuti na gradskom groblju Vrgorac.

Od navedenih 8 lokacija, Ministarstvo je organiziralo ekshumaciju, premještanje i trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka sa 4 lokacije zbog javnog interesa jer su posmrtni ostaci pronađeni tijekom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških ili ostalih pripremnih radova na gradilištima te intervencijama u zemljištu.

Evidencija privremeno zbrinutih posmrtnih ostataka:

1. 18. listopada 2011. – 23. ožujka 2012. - Makarska (poluotok Sv. Petar) – ekshumirani posmrtni ostaci 38 osoba, koji su privremeno zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
2. 05. prosinca 2012. – Topolo (Dubrovačko Primorje) – ekshumirani posmrtni ostaci dvije (2) osobe, koji su privremeno zbrinuti u prostorijama PP Ston
3. 24. siječnja 2013. - Šolta – ekshumirani posmrtni ostaci jedne (1) osobe, koji su privremeno zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
4. 25. listopada 2013. – Vješić gora (Dinara) - ekshumirani posmrtni ostaci jedne (1) osobe, koji su privremeno zbrinuti na odjelu patologije KBC-a Split
5. 10. prosinca 2013. - jama Burinica, Brač – ekshumirani posmrtni ostaci dvije (2) osobe, koji su privremeno zbrinuti na Zavodu za sudsku medicinu i kriminalistiku u Zagrebu

Od navedenih 5 lokacija, Ministarstvo je organiziralo ekshumaciju, premještanje i privremeno zbrinjavanje posmrtnih ostataka s 2 lokacije zbog javnog interesa jer su posmrtni ostaci pronađeni tijekom infrastrukturnih, urbanističkih, arheoloških ili ostalih pripremnih radova na gradilištima te intervencijama u zemljištu.

Od preostale 3 istražene lokacije, na dvije nisu pronađeni posmrtni ostaci: Dinara – predio Nuglovi i Vukovar (kod kapele Sv. Ivana Nepomuka), dok je za jednu lokaciju Sisak, pregledom stručnjaka sudske medicine utvrđeno da ekshumirani posmrtni ostaci dvije osobe pripadaju rimskom razdoblju, odnosno da nisu u nadležnosti ovog Zakona.

2.3.1. Provedba međunarodnih ugovora i sporazuma

Temeljem Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, međudržavna suradnja u području ratnih odnosno vojnih groblja, u nadležnosti je:

- Ministarstva branitelja,
- Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Osnovne zadaće u području međudržavne suradnje propisane Zakonom, su:

- provedba sklopljenih međunarodnih ugovora,
- sudjelovanje u pripremi sklapanja novih međunarodnih ugovora sa zemljama s kojima se utvrdi da postoji interes i potreba za odgovarajućim ugovornim uređenjem odnosnog područja,
- ustrojavanje evidencije hrvatskih vojnih groblja u inozemstvu i njihova zaštita,
- vođenje evidencije o stranim vojnim grobljima u Republici Hrvatskoj te njihovo obilježavanje i održavanje.

Republika Hrvatska ima sklopljena **tri međunarodna ugovora** koji uređuju pitanja istraživanja ratnih odnosno vojnih groblja te njihovog obilježavanja i održavanja:

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Njemačke o njemačkim ratnim grobovima u Republici Hrvatskoj, potpisan 9. prosinca 1996. („Narodne novine Međunarodni ugovori“, broj 17/97), koji je na snazi od 7. prosinca 1997.;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uređenju ratnih grobova, potpisan 6. svibnja 2000. („Narodne novine Međunarodni ugovori“ broj 6/2001), koji je na snazi od 7. kolovoza 2001.;
- Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju vojnih groblja, potpisan 12. svibnja 2008. („Narodne novine Međunarodni ugovori“ broj 4/2009), koji je na snazi od 15. studenog 2012.

Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Njemačke o njemačkim ratnim grobovima u Republici Hrvatskoj

Ugovor je zaključen 1996. godine i obuhvaća pitanja njemačkih vojnih groblja na području Republike Hrvatske, dok se na hrvatska vojna groblja u Njemačkoj, kako stoji u Ugovoru, primjenjuju njemački pravni propisi. Za tehničku provedbu zadaća iz Ugovora sa Saveznom Republikom Njemačkom, nadležna je bila Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava, koja je ukinuta 2001. godine. Savezna Republika Njemačka, sukladno Ugovoru, provodi aktivnosti istraživanja i premještaja posmrtnih ostataka iz Ugovora.

Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uređenju ratnih grobova

Ugovor je zaključen 2000. godine i obuhvaća pitanja talijanskih ratnih groblja i grobova u Republici Hrvatskoj, kao i pitanja hrvatskih ratnih groblja i grobova u Italiji. Za tehničku provedbu zadaća iz ovog Ugovora, nadležna je Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava. Pored toga, Ugovorom je osnovano zajedničko međuvladino mješovito povjerenstvo u koje su imenovana po tri člana svake strane, a koje se bavi pitanjima ekshumacije i premještaja posmrtnih ostataka.

Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju vojnih groblja

Nakon postupka koji je trajao gotovo 10 godina, zaključen je i potvrđen Sporazum o uređenju vojnih groblja s Republikom Slovenijom, koji obuhvaća pitanja slovenskih ratnih groblja i grobova u Republici Hrvatskoj, kao i pitanja hrvatskih ratnih groblja i grobova u Sloveniji. Za tehničku provedbu zadaća iz ovog Sporazuma, nadležno je ministarstvo koje se bavi pitanjem vojnih groblja (u trenutku zaključenja Sporazuma, to je bilo Ministarstvo graditeljstva, zaštite okoliša i prostornog uređenja). Pored toga, Sporazumom je osnovano zajedničko međuvladino mješovito povjerenstvo u koje su imenovana po tri člana svake strane, a koje je nadležno za usklađivanje provedbe Sporazuma.

Posredstvom nadležnog Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo branitelja je od Savezne Republike Njemačke dosad zaprimilo **pet diplomatskih nota** sa zahtjevima za davanje suglasnosti za premještaj posmrtnih ostataka i jedan za primopredaju pronađenih predmeta uz posmrtne ostatke. Dosad smo izdali tri suglasnosti (dvije se odnose na groblje na otoku Jakljan i jedna na lokaciju Muć u Splitsko-dalmatinskoj županiji), dok su ostale u proceduri i rješavaju se sukladno dinamici prikupljanja potrebne dokumentacije. U Ministarstvu branitelja je održan sastanak s predstavnicom i opunomoćenikom Veleposlanstva SR Njemačke u Zagrebu na kojem su dogovoreni operativni oblici buduće suradnje, sukladno međudržavnom ugovoru.

Posredstvom nadležnog Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo je Republike Slovenije dosad zaprimilo **dvije diplomatske note** kojim slovenska strana izvješćuje o zaštićenim arheološkim istraživanjima na lokaciji vojarne Jerneja Molana u Cerkljah ob Krki, gdje su pronađeni i

ekshumirani posmrtni ostaci 158 osoba za koje je utvrđeno kako se radi o žrtvama različitih formacija NDH, odnosno da su žrtve hrvatske nacionalnosti.

Praktična provedba postojećih međunarodnih ugovora ukazuje na potrebu provođenja detaljne analize njihovih odredaba i mehanizama suradnje koji su istima uspostavljeni te utvrđivanja stajališta je li radi odgovarajućeg rješavanja pitanja koja se pojavljuju u provedbi potrebno pristupiti njihovim izmjenama i/ili dopunama. Nadalje, valja razmotriti potrebu pokretanja postupka za sklapanje novih međunarodnih ugovora s pojedinim državama u odnosima s kojima se utvrdi da postoji potreba za ugovornim uređivanjem tog pitanja.

2.4. Trajno održavanje vojnih groblja, groblja žrtava rata i groblja žrtava poslijeratnog razdoblja

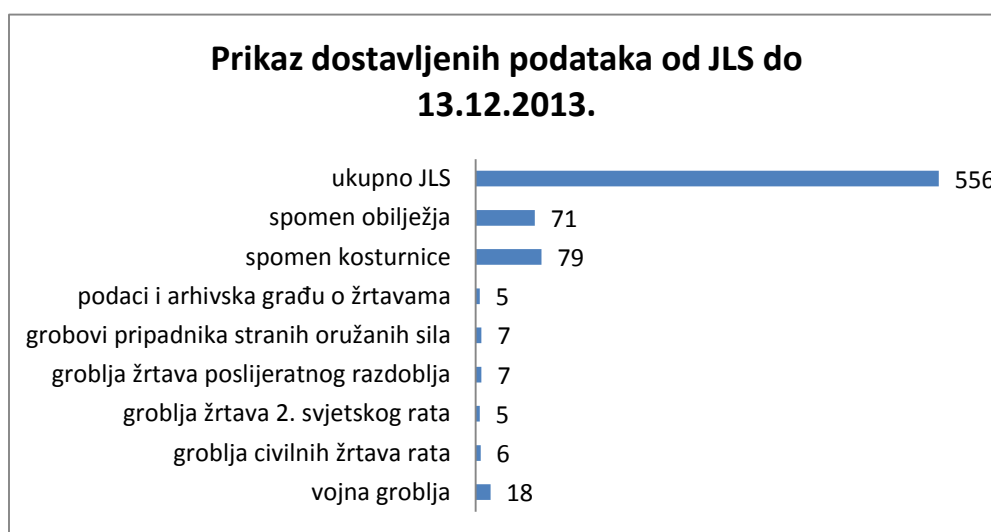
Nepostojanje središnje evidencije vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja na razini Republike Hrvatske, kao pretpostavke njihovom sustavnom i trajnom održavanju i adekvatnom nadzoru tog održavanja, bilo je jedan od razloga za donošenje Zakona.

Kako bi se, sukladno Zakonu, objedinili i evidentirali podaci o postojećim vojnim grobljima, grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja te o spomenicima i spomen-kosturnicama te nadgrobnim spomenicima i spomen-obilježjima, i time stvorile pretpostavke za sustavno trajno uređivanje i nadzor, Ministarstvo je provelo široku kampanju prikupljanja podataka prema svim jedinicama lokalne samouprave i Gradu Zagrebu, odnosno prema 556 jedinica lokalne samouprave: 127 gradova, 429 općina i Gradu Zagrebu.

Od ukupno 556 jedinica lokalne samouprave i Grada Zagreba, tražene podatke je do 13. prosinca 2013. godine dostavilo 298 jedinica lokalne samouprave i Grad Zagreb.

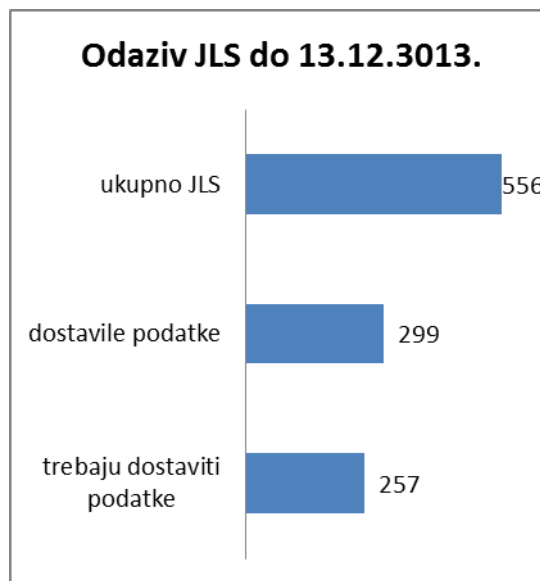
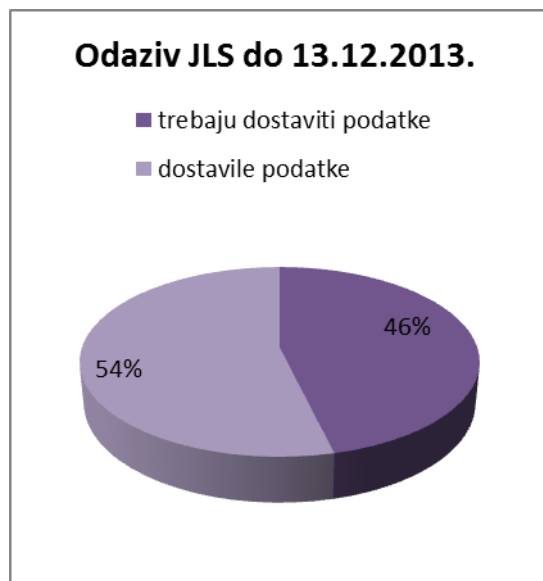
Sukladno dostavljenim podacima jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb dosad su prijavili postojanje **18** vojnih groblja, **6** groblja civilnih žrtava rata, **5** groblja žrtava Drugog svjetskog rata, **7** groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, **7** groblja vojnika stranih oružanih sila i **79** spomen-kosturnica.

Grafički prikaz iskazanih podataka

Ministarstvo/Uprava će nastaviti nadopunjavati evidencije te je za očekivati da će ova evidencija biti kompletirana u 2014. godini.

U 2014. godini se planira i obilazak prijavljenih lokacija kako bi se snimilo stanje i uspostavio mehanizam nadzora održavanja koji je prema Zakonu u nadležnosti Ministarstva, Uprave za zatočene i nestale.

2.4.1. Obilježavanje 23. kolovoza, Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima

Zakonom o dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj iz 2011. godine uveden je novi spomendan – Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima, koji se obilježava 23. kolovoza.

Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih sustava utvrđen je Deklaracijom Europskog parlamenta, od 23. kolovoza 2008. godine, o proglašenju 23. kolovoza europskim danom sjećanja na žrtve staljinizma i nacizma, a potvrđen je točkom 15. Rezolucije Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu, od 2. travnja 2009. godine, koja poziva na proglašenje 23. kolovoza Europskim danom sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima i komemoriranje ovog dana s dostojanstvom i nepristranošću.

Budući da je Republika Hrvatska u prošlom stoljeću bila suočena s tragičnim stradanjima kao posljedicom vladavine totalitarnog sustava, predloženo je, a u Hrvatskom saboru i usvojeno, da se 23. kolovoza i u Republici Hrvatskoj proglasi danom sjećanja na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima.

Parlamentarna skupština Vijeća Europe odlučno osuđuje teška kršenja ljudskih prava počinjena od strane totalitarnih režima te izražava suosjećanje, razumijevanje i priznanje za žrtve tih zločina. Obilježavanjem Europskog dana sjećanja, Hrvatska se pridružila većini zemalja članica EU u kojima se potiče promišljanje kompleksnih pitanja zajedničke povijesti. Europski parlament u svojoj preporuci svakoj je zemlji preporučio prilagođavanje načina obilježavanja sjećanja na žrtve vlastitoj povijesti i tradiciji.

Rezolucija Europskog parlamenta o europskoj savjesti i totalitarizmu naglašava, da Europa neće biti ujedinjena, osim ako nije u mogućnosti stvoriti zajednički pregled povijesti, priznavajući nacizam, staljinizam te fašističke i komunističke režime kao zajedničko nasljeđe pa iznoseći poštene i temeljite rasprave o njihovim zločinima u prošlom stoljeću.

Povodom obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima Ministarstvo je organiziralo 23. kolovoza 2013. godine komemoracije za žrtve stradale u jami Jazovka pokraj Žumberka i koncentracijskom logoru Jadovno pokraj Gospića za državna izaslanstva, članove Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, predstavnike diplomatskog zbora akreditiranih u Hrvatskoj te predstavnike vjerskih i sveučilišnih zajednica i nevladinih udruga.

Sudionici komemoracije posjetili su logorski kompleks Jadovno pokraj Gospića, u kojem su ubijane žrtve ustaškog režima i jamu Jazovka pokraj Žumberka, u kojoj su ubijane žrtve komunističkog režima.

2.5. Povjerenstvo za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja

Povjerenstvo je savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske čiji je rad javan.

Povjerenstvo provodi mjere i aktivnosti s namjerom postizanja efikasne i uspješne provedbe ovoga Zakona, a osobito:

- predlaže strategijske mjere za razvoj i unapređenje provedbe ovoga Zakona,
- sudjeluje u provedbi međudržavnih ugovora/sporazuma, u pripremi zaključenja novih međudržavnih ugovora/sporazuma, kao i u pripremi dogovora sa zemljama s kojima nisu zaključeni međudržavni ugovori/sporazumi,
- daje prijedloge i mišljenja o pitanjima koja se odnose na provedbu ovoga Zakona,
- prati iskustva drugih država u područjima na koja se odnosi ovaj Zakon i predlaže Ministarstvu i Vladi Republike Hrvatske mjere za unapređenje suradnje.

Članove Povjerenstva imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske iz redova nadležnih državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih institucija i drugih tijela koje se bave pitanjima iz ovoga Zakona.

Članove Povjerenstva te predsjednika Povjerenstva i njegovog zamjenika predložit će Ministarstvo, uz prethodni prijedlog njihovih matičnih tijela, odnosno ustanova/institucija.

Predsjednika Povjerenstva i zamjenika predsjednika Povjerenstva imenuje Vlada Republike Hrvatske iz redova članova Povjerenstva.

Povjerenstvo za svoj rad odgovara Vladi Republike Hrvatske.

Jedanput u tijeku kalendarske godine Povjerenstvo Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskome saboru podnosi izvješće o radu u protekloj godini.

Ministarstvo branitelja, Uprava za zatočene i nestale dužna je osigurati obavljanje organizacijskih, stručnih, administrativno-tehničkih i drugih poslova za potrebe Povjerenstva, a sukladno Programu rada Povjerenstva, Poslovniku o radu Povjerenstva i utvrđenim dogovorima.

ORGANIZACIJSKO USTROJSTVO

Vlada Republike Hrvatske je 11. travnja 2013. donijela Odluku o Povjerenstvu za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog

razdoblja (NN broj: 46/2013) kao savjetodavnom tijelu Vlade Republike Hrvatske za provedbu Zakona.

Povjerenstvo čini dvadesetjedan/na predstavnik/ca i to dva predstavnika/ca Ministarstva branitelja i po jedan/na predstavnik/ca sljedećih državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih institucija i drugih tijela koje se bave pitanjima iz Zakona:

- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
- Ministarstvo unutarnjih poslova
- Ministarstvo pravosuđa
- Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
- Ministarstvo kulture
- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- Hrvatski institut za povijest
- Hrvatska biskupska konferencija
- Mitropolija zagrebačko-ljubljanska
- Mešihat islamske zajednice u Hrvatskoj
- Židovska zajednica Bet Israel u Hrvatskoj
- Koordinacija židovskih općina u Republici Hrvatskoj
- Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava
- Hrvatski Crveni križ
- Hrvatski državni arhiv
- Udruga gradova u Republici Hrvatskoj
- Udruga općina u Republici Hrvatskoj
- Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
- Hrvatski domobran, udruga ratnih veterana Hrvatske.

Sukladno Odluci, a na zahtjev Ministarstva branitelja, dostavljeni su prijedlozi predstavnika/ca državnih tijela, ustanova, organizacija, instituta, vjerskih zajednica i drugih tijela koji se bave tematikom vezanom uz Zakon te je

Rješenjem Vlade Republike Hrvatske o imenovanju od 13. lipnja 2013. (NN broj: 74/2013):

Imenovan je PREDRAG MATIĆ, ministar branitelja, predsjednikom Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, po položaju.

Imenovan je IVAN GRUJIĆ, predstavnik Ministarstva branitelja, zamjenikom predsjednika Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Za članove Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, imenovani su:

- ANI PEJKOVIĆ, predstavnica Ministarstva vanjskih i europskih poslova
- ZDRAVKO MODRUŠAN, predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova
- DINKO KOVAČEVIĆ, predstavnik Ministarstva pravosuđa
- NEVENKA KLEMEN, predstavnica Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja
- SANJA ŠABAN, predstavnica Ministarstva kulture
- akademik PETAR STRČIĆ, predstavnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
- dr. sc. JASNA TURKALJ, predstavnica Hrvatskog instituta za povijest
- FRANJO TALAN, predstavnik Hrvatske biskupske konferencije
- protojerej stavrofor DUŠKO SPASOJEVIĆ, predstavnik Mitropolije zagrebačko-ljubljanske
- mr. sc. SENAD NANIĆ, predstavnik Mešihata islamske zajednice u Hrvatskoj
- rabin dr. KOTEL DADON, predstavnik Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Hrvatskoj
- glavni rabin LUCIAN MOŠE PRELEVIĆ, predstavnik Koordinacije židovskih općina u Republici Hrvatskoj
- emeritus prof. dr. sc. IVO BANAC, predstavnik Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava
- prim. dr. sc. NENAD JAVORNIK, dr. med., predstavnik Hrvatskoga Crvenog križa
- VLATKA LEMIĆ, predstavnica Hrvatskog državnog arhiva
- mr. sc. DRAGICA KEMETER, predstavnica Udruge gradova u Republici Hrvatskoj
- MARTIN BARIČEVIĆ, predstavnik Udruge općina u Republici Hrvatskoj
- mr. sc. IVAN FUMIĆ, predstavnik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
- ŽELJKO KULIŠIĆ, predstavnik Hrvatskog domobrana, udruge ratnih veterana Hrvatske.

RAD POVJERENSTVA

Povjerenstvo radi na sjednicama, a prema potrebi i u posebnim radnim skupinama sukladno zadaćama iz Poslovnika o radu Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja.

Sjednice Povjerenstva saziva predsjednik Povjerenstva prema potrebi, a najmanje četiri puta godišnje.

Sjednica se održava ako je prisutna natpolovična većina svih članova Povjerenstva, u pravilu u prostorijama Ministarstva branitelja, a prema potrebi mogu se održati i na drugim mjestima.

O nazočnosti članova sjednicama Povjerenstva vodi se evidencija.

Nakon dva uzastopna izostanka člana Povjerenstva sa sjednice Povjerenstva, o kojima predsjednik Povjerenstva nije bio na vrijeme obaviješten, predsjednik Povjerenstva će o tome izvijestiti Vladu Republike Hrvatske i predlagatelja čiji je predstavnik u Povjerenstvu izostao.

U slučaju odsutnosti ili spriječenosti člana Povjerenstva može ga zamijeniti predstavnik državnog tijela, ustanove, organizacije, instituta, vjerske institucije i drugih predstavnika imenovanih članova Povjerenstva te ima pravo sudjelovati u raspravi bez prava glasa u odlučivanju.

Odluke se donose natpolovičnom većinom svih članova Povjerenstva.

Akte Povjerenstva potpisuje predsjednik Povjerenstva.

Povjerenstvo utvrđuje svoj godišnji program rada.

Rad Povjerenstva je javan.

Rad Povjerenstva u 2013. godini odvijao se prema planu usvojenih aktivnosti:

1. Evaluacija utvrđenih prioriteta za 2013. godinu,
2. Rasprava, primjedbe i prijedlozi o aktima koji reguliraju provedbu Zakona: o Pravilniku o kriterijima i standardima za uređenje groblja žrtava poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova, o Pravilniku o tekstu natpisa, obliku, veličini i tehničkom rješenju spomen obilježja za groblja žrtava poslijeratnog razdoblja nakon Drugog svjetskog rata, o Pravilniku o načinu i sadržaju vođenja evidencije te načinu obilježavanja i održavanja vojnih groblja i groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja,
3. Evaluacija provedbe programa rada i prioriteta od trenutka osnivanja Povjerenstva (11. travnja 2013. godine), a za potrebe godišnjeg izvješća Vladi RH i Saboru RH,
4. Razmatranje predloženih rješenja za obilježavanje i uređenje groblja i prilaznih putova za lokacije iz programa rada, a nakon što budu provedene propisane (natječajne) procedure,
5. Sudjelovanje u izradi strategije i odabiru prioriteta za sljedeću godinu,
6. Prijedlozi i inicijative, preporuke i savjeti Povjerenstva, a u smislu unaprjeđenja provedbe Zakona i ispunjenja zadataka iz Programa rada.

SJEDNICE POVJERENSTVA

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja je u 2013. godini održalo tri sjednice:

20. lipnja, 14. studenoga i 30. prosinca.

Prva sjednica

Prva sjednica Povjerenstva održana je 20. lipnja 2013. godine:

- usvojen Poslovnik o radu Povjerenstva,
- usvojena predložena strategijska mjera, s ciljem unaprjeđenja provedbe Zakona, prema kojoj će prioritet u provođenju ekshumacija imati zahtjevi nadležnih pravosudnih tijela i onih zahtjeva za ekshumacijom koji se tiču javnog interesa, kao infrastrukturnih radova,
- potvrđen prijedlog programa rada Povjerenstva za 2013. godinu,
- usuglašena tri Pravilnika propisana Zakonom koji su nužni za njegovu provedbu:

1. Pravilnik o kriterijima i standardima za uređenje pronađenih groblja poslijeratnog razdoblja i prilaznih putova,
 2. Pravilnik o tekstu natpisa, obliku, veličini i tehničkom rješenju spomen obilježja za groblja žrtava poslijeratnog razdoblja,
 3. Pravilnik o načinu i sadržaju vođenja evidencije te načinu obilježavanja i održavanja vojnih groblja i groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja,
- usuglašeno je da jedinstveni tekst natpisa treba sadržavati informacije o žrtvi, zločinu i počinitelju te da će Povjerenstvo predlagati tekst o okolnostima stradavanja za svaku pojedinu lokaciju.

Povjerenstvo je izvješteno o aktivnostima Ministarstva u provedbi Zakona.

Druga sjednica

Druga sjednica Povjerenstva održana je 14. studenog 2013. godine:

- bila je tematski posvećena predstavljanju rješenja spomen-obilježja koje je pobijedilo na javnom natječaju i koje će kao jedinstveno spomen-obilježje biti postavljano na grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.
- zaključeno je da se prvo spomen-obilježje postavi na jednoj od dvije određene lokacije od 15 predloženih: Tupale – Sinac u Ličko - senjskoj županiji i Banjaluka, Zlodijev brijeg, Peščenka u Gračanima u Gradu Zagrebu,
- usuglašeni su natpisi za spomen-obilježja i donesen je zaključak dogovorenog teksta:
„U spomen na 134 žrtve komunističkog režima ubijene u svibnju 1945. godine u Banjaluci, Zlodijevom brijegu i Peščenki“,
„U spomen na 15 žrtava komunističkog režima ubijenih u rujnu 1946. godine u Tupalama, Sinac“ te su usuglašeni ostali primjeri natpisa:
„U spomen na ____ (broj) žrtava ustaškog režima ubijenih ____ (datum) godine ____ u ____ (lokacija)“;
„U spomen na ____ (broj) žrtava svih totalitarnih režima ubijenih ____ (datum) godine ____ u ____ (lokacija)“.
- u vezi provedbe postojećih međunarodnih ugovora koji uređuju postupanje prema vojnim grobljima i ratnim grobovima (Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Njemačke o njemačkim ratnim grobovima u Republici Hrvatskoj, Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uređenju ratnih grobova, Sporazum između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju vojnih groblja), zaključeno je da bi se, nakon analize njihovih odredaba i sagledavanja pitanja koja su se pojavila tijekom njihove provedbe od strane tijela zaduženih za provedbu odnosno u okviru foruma predviđenih svakim pojedinim ugovorom, trebalo utvrditi stajalište o potrebi ili nužnosti pristupanja izmjenama ili dopunama pojedinog međunarodnog ugovora i u skladu s time djelovati u kontaktima s pojedinom ugovornom strankom na drugoj strani, odnosno inicirati potrebne postupke s tim ciljem. Nadalje je zaključeno da pri izradi i sklapanju budućih međunarodnih ugovora kojima se uređuje suradnja u ovom području treba voditi računa da se odgovarajuće zaštite i osiguraju prije svega interesi Republike Hrvatske.
- Povjerenstvo izvješteno o aktivnostima Ministarstva na provedbi Zakona u razdoblju između prve i druge sjednice Povjerenstva.

Treća sjednica

Treća sjednica Povjerenstva održana je 30. prosinca, u Otočcu, prigodom postavljanja prvog spomen-obilježja na lokaciji Tupale - Sinac.

- na sjednici je raspravljen Izvještaj o radu Povjerenstva u 2013. godini,
- raspravljen Program rada za 2014. godinu, kojim su navedene glavne aktivnosti:
 1. Evaluacija aktivnosti na provedbi Zakona u 2013. godini,
 2. Prijedlozi i inicijative, preporuke i savjeti Povjerenstva, a u smislu unaprjeđenja provedbe Zakona i ispunjenja zadataka iz Programa rada,
 3. Aktivno sudjelovanje Povjerenstva u odlučivanju o uređenju pojedinih spomen - lokacija (jedinstveni tekst natpisa i drugo),
 4. Prijedlozi i mišljenja o međunarodnim ugovorima i sporazumima koji reguliraju postupanje prema vojnim grobljima i ratnim grobovima. Prijedlozi za unaprjeđenje postojećih ugovora i sporazuma i prijedlozi sklapanja ugovora i sporazuma s drugim državama,
 5. Sudjelovanje Povjerenstva u obilježavanju Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima 23. kolovoza 2014. godine.
- te je usuglašena praksa da se članovi Povjerenstva putem elektroničke pošte redovito izvještavaju i o medijskim pisanjima o radu Povjerenstva.

Povjerenstvo izvješteno o aktivnostima Ministarstva na provedbi Zakona u razdoblju između druge i treće sjednice Povjerenstva.

Na sjednici je Povjerenstvo upoznato s Izvješćem o provedbi Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja za 2013. godinu.

U realizaciji plana i ostvarivanju postavljenih ciljeva aktivno su sudjelovali svi članovi Povjerenstva.

Članovi Povjerenstva na sjednicama Povjerenstva bili su redovito informirani o aktivnostima Ministarstva na provedbi Zakona.

3. NADZOR

Sukladno Zakonu, Ministarstvo je nadležno za upravni nadzor nad provedbom ovog Zakona u jedinicama lokalne samouprave i Gradu Zagrebu.

Nakon objedinjavanja podataka o vojnim grobljima, grobljima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja te o spomenicima i spomen-kosturnicama, nadgrobnim spomenicima i spomen-obilježjima i ustrojavanje središnje evidencije na razini Republike Hrvatske, bit će stvorene pretpostavke za provedbu nadzora u 2014. godini.

4. IZVRŠENJE FINANCIJSKOG PLANA

Cilj programa „Zatočeni i nestali“ je vraćanje i zaštita dostojanstva žrtava rata, podrazumijevajući pod tim rješavanje sudbine nestalih osoba tijekom Domovinskoga rata te utvrđivanje i obilježavanje mjesta stradanja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.

Paralelno s aktivnostima koje se odnose na žrtve Domovinskoga rata, program se bavi utvrđivanjem, obilježavanjem i trajnim održavanjem groblja žrtava *Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja*, što osobito uključuje sljedeće aktivnosti: istraživanje i obilježavanje mjesta stradanja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, dostojno trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava pronađenih prilikom infrastrukturnih, urbanističkih i dr. zemljanih radova i žrtava ekshumiranih zbog osobitog javnog ili pravnog interesa te praćenje obveza prenijetih na jedinice lokalne i područne samouprave u dijelu trajnog održavanja vojnih groblja, uključujući i potrebna istraživanja te ustanovljavanje odgovarajućih evidencija. Također se provodi i unaprjeđuje suradnja s državama s kojima je Vlada Republike Hrvatske zaključila ugovore o uređenju vojnih groblja te se uspostavlja suradnja sa zemljama s kojima (još) nisu zaključeni ugovori, odnosno sporazumi.

Za ostvarenje cilja programa „Zatočeni i nestali“, aktivnost „Istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja“ A 522023 u 2013. godini Državnim proračunom Republike Hrvatske osigurano je:

- ▶ **2.876.200,00 kuna.**

Za potrebe izvršenja navedene aktivnosti, u izvještajnom razdoblju:

- ▶ Primjenjuje se Sporazum zaključen s Ministarstvom obrane, prema kojem se djelatnicima, GSOS RH, Zapovjedništvom za potporu, Opslužnom bojnom, Pododsjekom za ekshumacije refundiraju plaće i materijalni troškovi
- ▶ Zaključeno je pet (5) ugovora sa znanstveno-medicinskim ustanovama zaduženim za obradu i identifikaciju posmrtnih ostataka
- ▶ Zaključena su daljnja četiri (4) ugovora i to s:
 - Biosistemima
 - „Palma“ d.o.o.

- Ugovor o autorskom djelu
- Ugovor o sudjelovanju Koautora u realizaciji spomen-obilježja za groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- ▶ Sukladno važećim propisima iz područja javne nabave ugovoreni su poslovi:
 - podloga za projektiranje/PGP spomen-obilježja
 - izrade metalnog kalupa spomen-obilježja
 - usluga odljeva i izrade spomen-obilježja
 - izrada projektne dokumentacije za ishođenje lokacijske dozvole i glavnog izvedbenog projekta za rješenje o građenju za pristupni put i plato spomenika nadzora nad izvođenjem građevinskih radova prilaznog puta i platoa sa spomenikom
 - vođenje realizacije projekta spomen-obilježja žrtvama Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja na zadanoj lokaciji
 - izvođenje zemljanih radova na izradi pristupnog puta, radnog platoa i temelja za postavu spomen-obilježja.

Na dan 31. prosinca 2013. godine na aktivnosti „Istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja“

- ▶ **ukupno je utrošeno 2.055.769 kuna, odnosno 71.47 %.**

5. SAŽETAK

Zakonom o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja:

- Republika Hrvatska je preuzela obvezu očuvanja spomena na žrtve Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- se osigurava jednak odnos prema svim žrtvama Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- obuhvaćaju se sve skupine žrtava: vojne i civilne žrtve Drugog svjetskog rata, pripadnici stranih oružanih sila, žrtve poslijeratnog razdoblja
- osigurava se viša razina zaštite i očuvanja spomena na žrtve
- povećavaju se resursi za učinkovitije i dinamičnije rješavanje problema.

Uspostavljena je normativna i organizacijska infrastruktura sukladna Zakonu, koja je omogućila ispunjavanje zadaća propisanih zakonom, što uključuje tri pravilnika.

U suradnji s Povjerenstvom usvojena je strategija provedbe Zakona prema kojoj će prioritet u provođenju ekshumacija imati zahtjevi nadležnih pravosudnih tijela i onih zahtjeva za ekshumacijom koji se tiču javnog interesa, kao infrastrukturnih radova.

Prikupljanjem podataka i provođenjem vlastitih istraživanja obuhvaćene su **82 lokacije** mogućih mjesta groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja, koje se nalaze u **16 županija i Gradu Zagrebu**.

Od 82 lokacije, za **47 lokacija** pokrenuto je istraživanje **po prijavi građana i/ili udruga građana**, za **25 lokacija** je pokrenuto istraživanje po **nalozima nadležnih pravosudnih tijela**, dok je za **10 lokacija** pokrenuto istraživanje temeljem **prijava jedinica lokalne samouprave**.

Te 82 lokacije se nalaze u **3 stupnja istraženosti**;

- istraženo - 16 lokacija u šest županija i Gradu Zagrebu
- pripremljeno za probna iskapanja (istražene do razine utemeljene sumnje u postojanje masovnih i pojedinačnih groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja) - 25 lokacija
- u procesu istraživanja - 41 lokacija.

Od **16 istraženih** lokacija na **dvije** lokacije nisu potvrđeni podaci iz naloga Županijskih državnih odvjetništva, ali se još provode istraživanja, na **jednoj** lokaciji ekshumirani posmrtni ostaci nisu iz nadležnosti zakona i na **trinaest** lokacija ukupno su ekshumirani posmrtni ostaci **315 osoba**.

Prema dostavljenim podacima jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb dosad su prijavili postojanje **18** vojnih groblja, **6** groblja civilnih žrtava rata, **5** groblja žrtava Drugog svjetskog rata, **7** groblja žrtava poslijeratnog razdoblja, **7** groblja vojnika stranih oružanih sila, **79** spomen-kosturnica i **71** spomen obilježje.

U Tupalama – Sincu svečano je otkriveno **prvo spomen-obilježje** koje je Republika Hrvatska, temeljem Zakona, postavila u znak sjećanja na žrtve poslijeratnog razdoblja.